

**KO‘KALDOSH MADRASASI TARIXI VA BUGUNGI KUNDAGI
FAOLIYATI**

**Niyazkulov Abdug‘ofur Rabimkulovich
Aniq va ijtimoiy fanlar universiteti
magistranti**

Annotatsiya

Ko‘kaldosh madrasasi bugungi kunda yurtimizda faoliyat olib borayotgan diniy ta’lim beruvchi o‘rta maxsus ta’lim muassalaridan biri hisoblanadi. Ushbu maqolada Ko‘kaldosh madrasasining tarixi, faoliyati va bugungi kundagi ta’lim tizimi haqida ma’lumot berilgan.

Kalit so‘zlar: Ko‘kaldosh, madrasa, diniy ta’lim, ta’lim tizimi, mudarri, hujra, vaqf, Chorsu.

Milliy qadriyatlarimiz, ma’naviy boy merosimizni tiklash va ularni o‘rganish, uning mazmuni va mohiyatini, ahamiyatini xalqimizga targ‘ib etish, Imom al Buxoriy, Imom at-Termiziy, Abu Mansur Motrudiy, Burxoniddin Marg‘inoniy, Bahouddin Naqshbandiy, Mahmud Zamaxshariy va boshqa yurtimizda yetishib chiqqan buyuk allomalar merosini o‘rganish, yuksak insoniy g‘oyalar va muqaddas qadriyatlarimizni o‘zida saqlagan manbalar ustida ijod etish, ulardan diniy ta’lim, ma’naviy-ahloqiy tarbiya ishlarida foydalanish, diniy xodimlarning malakasi, bilim va tajribasini rivojlantirish bo‘yicha o‘quv-uslubiy ishlarini amalga oshirish, yosh avlodning ruhiy va ma’naviy olamini boyitish, qadimiy milliy qadriyatlarimizni saqlash, ulug‘lash, faxrlanish va Vatanimiz tarixi zarvaraqlariga oltin harflar bilan yozilgan nodir qo‘lyozmalarni kelajak avlodlarga yetkazish va ular qalbida bobolarimiz qoldirgan merosga hurmat, e‘zoz, muhabbatni shakllantirish, diyorimizning Buxoro, Toshkent, Samarqand, Urganch, Axsikent, Xiva, Marg‘ilon va boshqa shaharlardagi ma’rifat maskanlaridagi madrasalar va hozirgi kunda O‘zbekistonda faoliyat yuritayotgan madrasalar haqida tolibi ilmlarga kerakli ma’lumotlar berib borish bugungi kunning eng dolzarb mavzusidir.

Toshkent shahri me’moriy obidalari haqida so‘z ketganda Ko‘kaldosh madrasasini zikr qilmaslikni iloji yo‘q. Xo‘ja Axror Valiy jome masjididan janubiy-

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Volume 02. Issue 02. February 2025

g‘arbroqda qadimgi shahristonning kunbotar chekkasida Chorsu bozori uzra Toshkent shahrining eng a‘lo mumtoz me‘moriy inshootlaridan biri Ko‘kaldosh madrasasi savlat to‘kib turibdi. Madrasa nomlanishiga qaraganda Baroqxonning o‘g‘li Toshkent hokimi Darveshxon dargohida eng oliy lavozimlaridan biri bo‘lmish “ko‘kaldosh” degan mansabni egallagan, ismi sharifi aytilmagan siymo tarafidan bunyod etilgan. Shayxontahur dahasidagi Ko‘kaldosh madrasasi Muhammad Solihxo‘janing yozishicha, Baroqxonning o‘g‘li Darvishxon tomonidan bunyod etilgan.

Sirdaryo viloyati boshqarmasiga tegishli 17-fondan o‘rin olgan hujjatlar tahlili Toshkent shahrida 1865-yilga qadar yigirmadan ortiq madrasa faoliyat yuritganidan darak beradi. Ular orasida Xoja Ahror, Yunusxon, Baroqxon, Ko‘kaldosh madrasalari XV – XVI asrlarda qurilgan bo‘lsa, Lashkar beglarbegi, Eshonquli dodxoh, Mo‘yi Muborak, Normuhammad qo‘shbegi, Mahmud dasturxonch madrasalari aynan Qo‘qon xonligi boshqaruvi yillarida bunyod etilib ishga tushirilgan¹. Xoja Ahror, Ko‘kaldosh, Mo‘yi Muborak va Eshonquli dodxoh madrasalari Qo‘qon xonligi shuningdek, mustamlaka davrida ham Toshkentdagi eng boy madrasalardan edi. XIX asrning 70 – 80-yillariga kelib ushbu ta‘lim muassasalarining 100 tadan 300 tagacha ijaraga berilgan vaqf do‘konlari hamda tagjoy haqi beradigan turli do‘konlari, karvonsaroy, hammom, tegirmon va objuozlari mavjud edi. Xususan, Ko‘kaldosh madrasasining vaqf yerlaridan tashqari Chorsu bozorining o‘zida 300 ga yaqin ana shunday savdo-hunarmandchilik do‘konlari bo‘lgan².

Ko‘kaldosh madrasasi XVI asrda qurilib ishga tushirilgan bo‘lib, dastlab shahar atrofidagi yerlar vaqf qilingan. Qo‘qon xonligi yillarida uning savdo-sanoat vaqflari avvalgiga qaraganda ancha ortdi. Chorsu bozori yonida joylashgan Ko‘kaldosh madrasasining ijaraga berilgan va joyidan foydalanayotgan vaqf do‘konlari XIX asrning 70-yillariga kelib 300 ga yaqin edi. Biroq 1865-yili Toshkent bosib olingach, general M. G. Chernyaev buyrug‘i bilan Chorsu bozorini tartibga keltirish maqsadida qilingan ishlar jarayonida madrasaga tegishli bo‘lgan juda ko‘plab savdo rastalari buzib tashlandi³.

¹ Alixojiev M. O. Qo‘qon xonligining madaniy hayotida maktab va madrasalarning tutgan o‘rni (1800-1876 yy.) 07.00.01 – O‘zbekiston tarixi Tarix fanlari nomzodi ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya. -T.: - 2012. -B. 76

² Alixojiev M. O. Qo‘qon xonligining madaniy hayotida maktab va madrasalarning tutgan o‘rni (1800-1876 yy.) 07.00.01 – O‘zbekiston tarixi Tarix fanlari nomzodi ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya. -T.: - 2012. -B. 123

³ Ismoilova D. Islom dinining Turkiston ijtimoiy-siyosiy, ma‘naviy hayotidagi o‘rni va roli (XIX asr oxiri – XX asr boshlari): Tarix fan. nomz... diss. – Toshkent: O‘zR FA TI, 2005. – B.40.

Madrasa 1868 va 1886-yillarda Toshkentda yuz bergan zilzilalardan ham qattiq zarar ko‘rgan⁴.

Ko‘kaldosh madrasasi XVIII asrning 1-choragida qarovsiz holga kelib qolgan va karvonsaroy sifatida foydalanilgan. 1868- va 1886-yillardagi zilzilalar oqibatida vayron bo‘lgan peshtoqi qayta tiklangan. 1902-1903-yillarda Toshkent shahri aholisining xayriya mablag‘lari hisobidan ta‘mirlash ishlari olib boriladi. Mablag‘ yetishmasligi sababli ta‘mirlash ishlari to‘xtab qolib, yodgorlik o‘zining avvalgi asl holatiga qaytarishning iloji bo‘lmagan.

Madrasa 1930-1960-yillarda butunlay qayta ta‘mirlangan. Guldastalarining balandligi 2-qavat bilan deyarli tenglashtirilgan. Bir necha bor ta‘mirlanishi natijasida madrasaning tashqi ko‘rinishi o‘zgarib ketgan. Madrasaning old tomonida an‘anaviy usulda zinapoya ishlangan. 1966-yilgi zilziladan ham qattiq shikastlangan.

1974-yilda qabul qilingan madrasani qayta tiklash to‘g‘risidagi loyihalar loqaydlik sababli surunkasiga bajarilmay keldi. Madaniyat vazirligining ma‘lumotiga ko‘ra 1985-yildan 1991-yilgacha ta‘mirlashga sarf qilingan mablag‘ 347.2 ming so‘mni tashkil etgan.

Ma‘lumotlarga ko‘ra, Lashkar Beglarbегining davrida madrasaning darsxona va masjid o‘ngidagi nurab to‘kila boshlagan zangori gumbazlari va ikkinchi qavatning g‘ishtlari ko‘chirib olinib, hozirgi kunda buzilib ketgan Beglarbegi madrasasi (bozorning yuqori qismida)ning qurilishida ishlatilgan.

Arxiv hujjatlarida 1872-yili madrasa vaqfida 321 ta do‘kon bo‘lgani qayd etilgan. Madrasa ish boshqaruvchisi, ya‘ni mutavalli umumiy daromadni mudarrislariga, so‘figa, ichimlik suvi bilan ta‘minlovchi meshkobchiga, sartaroshga, talabalarga va madrasada istiqomat qilib turgan ustalar, musofirlarga taqsimlab bergan. Hatto, uysiz g‘arib va nochorlar ham madrasaning bir qismidan qo‘nim topgan. Ko‘kaldosh madrasasi hujralaridan birida Furqat 1889-1891-yillarda Toshkentda bo‘lgan vaqtda bir muddat shu madrasada yashagan. Hamza Hakimzoda Niyoziy 1910-1911-yillarda madrasa hujralaridan birida istiqomat qilgan.

Madrasaning ikki qavatli bo‘lganligi va hujralarining ko‘pligi tufayli uzoq joylardan kelgan ilm ahllari bilan birga savdogarlar shaharning markazida, katta bozorning yonida joylashgan madrasa xonalarida ko‘p hollarda bir necha kun yashab

⁴ Sultonov O‘. A. Muhammad Solihxo‘ja va uning „Tarixi jadidayi Toshkand“ asari. Toshkent: O‘zbekiston, 2009. – B. 269.

ham qolishligi mumkin bo‘lgan. Shuningdek, talabalar hujralarda yashab o‘z bilimlari mustahkamlagan, darslarini tayyorlagan. Shaharning markaziy qismida joylashgan madrasa shaharliklar va shahar mehmonlari uchun o‘ziga xos mayoq vazifasiga ham ega bo‘lgan.

“Ko‘kaldosh” madrasasi sobiq SSSR Ministrlar Sovetining 1990-yil 29-dekabrda №4372 sonli qaroriga asosan, 1991-yil 3-iyunda O‘rta Osiyo va Qozog‘iston musulmonlari diniy idorasi (hozirgi O‘zbekiston musulmonlari idorasi) tasarrufiga topshirildi. Shu vaqtdan boshlab madrasaning umumiy ta‘mirlanishi uchun tayyorgarlik ishlari boshlab yuborildi. Ilk bor mustaqillik davrida marhum Erkin Saidaxmedov madrasa uchun o‘z mablag‘lari bilan faol ishtirok etib, keng ko‘lamda ta‘mirlash ishlarini boshlab berdi. So‘ngra bu xayrli ishni marhum Naim ota Jo‘raev davom ettirib, ko‘zga ko‘rinarli darajaga yetkazdi. Naim ota davrida madrasaning shimoliy va janubiy peshtog‘i, ichki va tashqi tomonlari dastlabki holatiga keltirildi. Abdurasul Xudoyberganov davrida madrasaning g‘arbiy qismidagi xonaqolarning barchasi hamda bino tashqarisining shimoliy-g‘arbidagi tahoratxona buzilib, loyihada ko‘rsatilganidek binoning birinchi qavati poydevor asosida qaytadan bunyod etildi.

So‘ngra 1954-yildan beri ta‘mirlanmagan eshik derazalar qayta ta‘mirdan chiqarildi. Madrasaning sharqiy qismidagi binolarning ikkinchi qavati tiklanib, usti yopildi. 1996-yilgacha bajarilgan tiklash va ta‘mirlash ishlari asosan, xalqning xayr-ehsonlari hisobiga bajarilgan. 1996-yildan boshlab ta‘mirlash ishlari shahar hokimining Toshkent shahari ta‘miri uchun ajratgan qurilish ashyolari hisobidan bergan yordami hamda O‘zbekiston musulmonlari idorasi va madrasaga tushgan xayr-ehsonlar orqali amalga oshirilgan.

Mustaqillik davridagi ta‘mirlash ishlarida Buxorolik Ahror Asqarov va Madaniyat vazirligi yodgorliklarni saqlash instituti muhandisi, “Ko‘kaldosh” madrasasi qurilish loyihasi muallifi va ta‘mirkor usta Mirobid Mirzoahmedov kabilar katta xizmat qildilar.

1998-yildan binoning muhandislik ustuvorligini ta‘minlash, tashqi va ichki tarzlarini asl holiga keltirish va atrofni obodonlashtirish ishlari olib borilgan. Toshkent shahrining 2200 yilligi munosabati bilan 2008-yilda Ko‘kaldosh madrasasining kirish peshtoqi va old qismi ta‘mirlangan. Ko‘kaldosh madrasasi 1991-yildan O‘zbekiston musulmonlari idorasi tasarrufiga o‘tkazilib, binoda shu idoraga qarashli o‘rta maxsus islom bilim yurti o‘z faoliyatini boshlagan. Binoni qurishda an’anaviy kompozitsiyaga rioya qilingan: chorsi hovlisi keng, hujralar va ochiq ayvonlar bilan o‘ralgan. Hovlining

II-simon yo‘llari hujralarni (darsxonalarni) masjid bilan ulaydi. Hujralar soni 38 ta bo‘lgan. Ushbu madrasa, Toshkentdagi eng chiroyli madrassalaridan biri deb xisoblanadi. Madrasa dastlab 3 qavatli bo‘lgan. Darvozadan kiraverishda chapda masjid, o‘ngda darsxona joylashgan. Masjid va darsxonalarning usti o‘zaro kesishgan ravoqlarga o‘rnatilgan gumbazlardan iborat bo‘lgan. Miyonsaroy 7 gumbazli. Me’morlar madrasani bezashda, asosan, binoning old tomoniga e’tibor berishgan. Sirkor parchin va garih naqshlar bilan bezatilgan hashamatli peshtoqning ikki yoniga ikki qavatli ravoq ishlangan. Ikkinchi qavatdagi hujralar faqat peshtoqning ikki yonidagina saqlangan. Bosh tarzining ikki burchagidagi guldastalar bilan yakunlanib, tepasiga qafasa o‘rnatilgan. Ko‘kaldosh madrasasining umumiy o‘lchami 62,7x44,9 metr, hovlisi — 38x26,9 metr, peshtoqi bilan birga balandligi 19,73 metr.⁵ Shuningdek, 1830–1833-yillarda Muhammad Alixon buyrug‘i bilan shahar Registonida bunyod etilgan madrasa ham Shayxontahur dahasida bo‘lgan.⁶

Mustaqillik davrida madrasaning sharqiy tomonidagi jome’ masjid yonidan o‘tgan ichimlik suvi quvurining yorilishi natijasida madrasani ikki marta suv bosib, janubiy qismi zaxlab, sho‘rlanib ketdi. Ushbu devorlar ostida poydevor bo‘lmaganligi sababli 2002-yilda qaytadan g‘ishtlari almashtirilib, yangi poydevor qo‘yildi.

Ushbu madrasa faoliyat boshlanganidan 1999-yilga qadar “Ko‘kaldosh madrasa masjidi” deb nomlangan. 1999-yilda O‘zbekiston musulmonlari idorasi tomonidan yangi Nizom tasdiqlanib, 1999-yil 18-avgustda O‘zbekiston Respublikasi Adliya Vazirligida rasmiy ro‘yxatdan o‘tgandan so‘ng “Ko‘kaldosh Toshkent islom o‘rta maxsus bilim yurti” deb nomlandi. Bilim yurti 1999-yil 10-oktabrda maxsus ruxsatnoma olib, 1-noyabrdan rasmiy faoliyat ko‘rsata boshladi⁷.

Mustabid tuzum asorati tanazzulga yuz tutgan bu an’ana buyuk istiqloq bergan erkinlik tufayli va xalqimizning milliy diniy qadriyatlarga cheksiz sadoqati natijasida asta-sekinlik bilan qayta jonlana boshladi. Bu jonlanish Ko‘kaldosh madrasasida qayta ochilgan o‘rta maxsus islom bilim yurti timsolida yaqqol ko‘rinadi. Bilim yurtida Qur’on, hadis, sarf, nahv, mutolaa kabi diniy ilmlar bilan bir qatorda o‘zbek tili va adabiyoti, tabiat, jug‘rofiya, ingliz tili, fizika, matematika, astronomiya, informatika va boshqa dunyoviy fanlar ham o‘qitiladi, bu ishga malakali mutaxassislar jalb etilgan⁸.

⁵ Toshkent ensiklopediya. Toshkent: O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2009. – B. 784.

⁶ Sultonov O’. Muhammad Solihxo‘ja va uning “Tarixi jadidayi Toshkand” asari... – B. 107

⁷ Xusanova U.A. Ko‘kaldosh madrasasi tarixi va bugunidan lavhalar. Science and innovation ideas in modern education. Vol. 2 No. 2 (2024). – P 157-158.

⁸ <http://www.e-tarix.uz/obidalar/92-kokaldash.html>

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Volume 02. Issue 02. February 2025

O‘zbekiston mustaqillikka erishganidan so‘ng, tarixiy-me‘moriy obidalar qaytadan ta‘mirlandi. Xususan, Ko‘kaldosh madrasasi o‘tmishni aks ettiruvchi me‘moriy yodgorlik holatiga keltirildi. Bu tarixiy ilm maskanida sovet davrida to‘xtatilgan madrasa faoliyati 1991-yildan O‘zbekiston musulmonlari idorasi tasarrufida qaytadan jonlantirildi. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2003-yil 22-avgustdagi “Din sohasidagi ma‘naviy-ma‘rifiy, ta‘lim ishlarini va faoliyatni yanada takomillashtirishda ijtimoiy ko‘mak va imtiyozlar berish to‘g‘risida”gi 364-sonli Qarori⁹ bilan ushbu o‘quv dargohini bitirgan talabalarga beriladigan diplom davlat hujjati sifatida e‘tirof etiladigan bo‘ldi.

O‘zbekiston musulmonlari idorasi, Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Din ishlari bo‘yicha qo‘mita Ko‘kaldosh o‘rta maxsus islom bilim yurtining ravnaq topishida, ta‘lim tizimining yuqori saviyada tashkil etilishida ko‘mak berib kelmoqdalar. Madrasadagi o‘quv, ma‘naviy va ilmiy jarayonlarning rivojlanishida ayni shu tashkilotlar tomonidan aniq dasturlar va ko‘rsatmalar, shuningdek, ko‘maklar ko‘rsatib kelinmoqda.

O‘tgan yillar davomida Ko‘kaldosh madrasasi yurtimizga turli malakali diniy kadrlarni yetishtirib chiqardi. Shunday bilimli, ma‘naviyatli, yetuk kadrlarni yetishib chiqishida fidoyi mudarris ustozlar, o‘qituvchilarning o‘rni kattadir. Madrasa 1999-yil rasmiy ro‘yxatdan o‘tib ish faoliyatini boshlagach, Abdulhakim Matqulov, Homidjon Eshmatbekov ushbu bilim yurtining mudiri sifatida faoliyat yuritib, hozirda bu vazifani Ziyovuddin Mirsodiqov bajarib kelmoqda. Madrasaning boshqa rahbarlik lavozimlarida ishlaganlar orasida Tavakkal Kenjayev, Abror Abrorov, Abduxoliq Jo‘rayev, No‘mon Mo‘minov, Rustam Axundjanov, Ma‘mur Erkayev, Abdulvose‘ G‘aniyev kabilarning nomlarini aytib o‘tish mumkin.

Ko‘kaldosh madrasasida yetuk, malakali ustozlarning tinimsiz mehnati, ilm-ma‘rifat yo‘lidagi sayi-harakatlari bilan talabalar turli fanlar bo‘yicha bilimlarga ega bo‘lib kelmoqdalar. Jumladan, arab tili grammatikasi fani bo‘yicha Do‘stmuhammad Nasriddinov (Bodariy), Abdusalom Vosiyev, Iskandar Xalilov, tafsir fanida Muhammadlatif Juman o‘g‘li, To‘lqin Karimov, aqoid va fiqh fanlarida Abduqodir Pardayev, Jaloliddin Xolmo‘minov, Hasan Qodirov, hadis fanlari bo‘yicha Erkin Mirkomilov, Olimjon Ma‘zamov, Shokir Madaminov, qiroat fanida Ayubxon So‘piyev, islom tarixi fanida Abdulla Ismoilov, Qahramon Maqsadov, Jaloliddin

⁹ Vazirlar Mahkamasining 2003-yil 22-avgustdagi 364-son [qarori](#)

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Volume 02. Issue 02. February 2025

Ahmedov kabilar yetuk mutaxasis mudarrislar sifatida talabalarga ta'lim berib kelganlar.

Shuningdek, Murodilla Xodjayev, Isomiddin Alimov, Quadratilla Sidiqmetov, Nusratilla Maqsumov, A'lobek Yusupov, Qahramon To'rayev, Nurilloh Mirzaahmedov, Baxtiyor Rasulov, Abdulla Mingniyozov, Botirxon Abdullayev, Islom Mamatov, SHERZOD Yo'ldoshev, Asror Norqulov, yosh malakali kadrlardan Bohodir Daminov, Oybek Hoshimov, Jasur Kulboyev, Faxriddin Boymuratov, G'iyosiddin Baratov, Nodir Jalolov, Muhammadyahyo Xodjayev, Shavkat Kamolov kabilar ta'lim berib kelmoqdalar.

Darslar zamonaviy interfaol usullarda tashkil etilgan bo'lib, talabalar mutaxassislik fanlari bilan birgalikda ijtimoiy-gumanitar, tabiiy va aniq fanlar bo'yicha malakali o'qituvchilar tomonidan ta'lim olib kelmoqdalar.

Mazkur ta'lim muassasasida talabalar 4 yillik muddatda, shartnoma asosida (2012-2013 o'quv yili uchun 2 200 000 so'm) o'qib, 2022-2023-o'quv yilida madrasada 97 nafar talaba ta'limgan¹⁰.

Madrasa mudarrisleri tomonidan ko'plab kitoblar, darsliklar, risolalar, tarjima asarlar, maqolalar chop etilgan. Jumladan, Do'stmuhammad Nasriddin Bodariyning “Mukammal sarf darsligi”, “Aqoid darsligi”, “Nahv darsligi” nomli kitoblari, Abduqodir Pardayevning “E'tiqod durdonalari”, “Aqoid darsligi” nomli kitoblari, Iskandar Xalilovning “Jannat onalar oyog'i ostida”, Jaloliddin Xolmo'minovning “Oilada siz mas'ulsiz” risolalarini, tarjima asarlardan madrasa mudarrisi Erkin Mirkomilovning buyuk allomalarimizdan Hakim Termiziyning “Saraxs ahli savollariga javoblar”, “Valiylar hayot yo'li” asarlarini, Muhammad Tolib Siddiqiyning “Matlab ut tolibin” asarini tarjima qilishda, Oybek Hoshimovning “Islomda oila” nomli hammualliflikdagi risolasi va doktor Oiz Qarniyning “O'kinma” asarini tarjimalarini alohida keltirish mumkin.

Ko'kaldosh madrasasida o'quv xonalari barcha zamonaviy jihozlar bilan ta'minlangan. Zamonaviy stol va stul, xonani sovitish va isitish moslamalari, hatto, har bir xonaga gilamlar solingan. Asosiy o'quv xonalarida proyektorlar o'rnatilgan. Informatika xonasida talabalar kompyuter ilmlari bo'yicha bilimlarga ega bo'ladilar. Shuningdek, ushbu bilim yurtida barcha o'qituvchilar, xodimlar va talabalar uchun

¹⁰ Inagamova M.M., Muhtorjonov A.U. O'zbekiston Respublikasida diniy ta'lim muassasalarininig huquqiy asoslari. “O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi – fuqarolik jamiyati va xalqparvar davlat barpo etishning huquqiy kafolati” Republican Scientific and Practical Conference. December 1-7, 2023. – B 256.

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Volume 02. Issue 02. February 2025

bepul tushlik tashkil etilgan. Sartaroshxona, bepul tibbiy muolaja xonasi, kutubxona barcha qulayliklarga egaligi bilan ahamiyatlidir. Kutubxonada 12 mingdan ziyod kitoblar, darsliklar, badiiy adabiyotlar saqlanadi. Shuningdek, noyob manbalar burchagi tashkil etilgan bo‘lib, unda 50 ga yaqin qo‘lyozmalar o‘rin olgan.

Talabalar bo‘sh vaqtlarini mazmunli o‘tkazish uchun turli to‘garaklar tashkil etilgan. Ular xalq amaliy san’atining xattotlik, naqqoshlik, o‘ymakorlik san’atining nozik sir asrorlarini o‘rganib kelmoqdalar.

Ko‘kaldosh o‘rta maxsus islom bilim yurtida respublikaning turli joylaridan talabalar ta’lim oladilar. Shuning uchun talabalarga yotoqxona ham tashkil etilgan. Oldin yotoqxona madrasa binosining o‘zida joylashgan bo‘lsa, 2013-yildan buyon Ko‘kaldosh madrasasi talabalari uchun alohida Nazarbek talabalar turar joyi faoliyat ko‘rsatib kelmoqda. Unda mavjud bo‘lgan 100 o‘ringa yaqin shinam yotoqxonalar, oshxona, ma’naviyat xonasi kabilar talabalarning yaxshi dam olishlariga mo‘ljallangan.

Mazkur talabalar turar joyida talabalarning ovqatlanishlari uchun zamonaviy usuldagi oshxona, darsliklar, badiiy va ilmiy, diniy-ma’rifiy adabiyotlar bilan boyitilgan ma’naviyat xonasi, talabalarning axborot kommunikatsiya texnologiyalari bo‘yicha bilim va malakalarini oshirishlari uchun eng zamonaviy turdagi kompyuterlar bilan jixozlangan kompyuter xonasi mavjud.

Bundan tashqari, talabalarning yaxshi dam olib, samarali o‘qishlari uchun madaniy dam olish xonasi xozirlangan. Talabalarning ibodat qilishlari uchun ham qulay sharoitlarga ega bo‘lgan namozxona mavjud.

Nazarbek talabalar turar joyida talabalarning sport bilan shug‘illanishlari uchun ham keng sharoitlar yaratilgan. Darsdan so‘ng bo‘sh vaqtlarini samarali o‘tkazish uchun talabalar orasida shaxmat, tosh ko‘tarish, kurash, futbol va stol tennisi bo‘yicha sport to‘garaklari muntazam ravishda tashkil etilgan.

“Ko‘kaldosh” o‘rta maxsus islom bilim yurti Axborot Resurslari Markazi (2010-yilgacha madrasa kutubxonasi) 1999-yilda bilim yurti ochilgandan boshlab faoliyat olib bormoqda. ARM fondini asosan bilim yurti xarid qilgan, O‘zbekiston musulmonlari idorasi hamda homiylar tomonidan keltirilgan adabiyotlar tashkil etadi. Hozirda ham shu yo‘sinda ARM fondi boyitilib kelinmoqda. 2018-yilda ARMga bilim yurtida ta’lim olayotgan 138 nafar talabalarning barchasi hamda barcha mudarris va ishchi hodimlar a‘zo bo‘lishgan. ARMda abonement tizimi orqali kitoblarni uyda hamda qiroatxonalarda foydalanishning keng imkoniyati yaratilgan. ARM an’anaviy, ya’ni qog‘ozda va tashuvchi va elektron ma’lumotlardan iborat.

ARM 2 ta qiroatxona va 1 ta fond kitoblari saqlanadigan xonadan iborat. 2018-yilda bilim yurt ARM fondida jami 11935 ta kitob mavjud.

“Ko‘kaldosh” o‘rta maxsus islom bilim yurti kutubxonasi kitobxonlarga xizmat ko‘rsatishning va ular bilan ishlash metodlarining yangi ko‘rinishini amaliyotga tatbiq etishda davom etib kelmoqda.

Xulosa qilib qilib aytganda, Toshkent madrasalari orasida bugungi kunda shaharning markazida joylashgan Ko‘kaldosh madrasasi ziyo chashmasi sifatida yurtimizga malakali diniy kadrlarni yetishtirib chiqarmoqdalar. Buning uchun ushbu o‘quv dargohida barcha qulayliklar va imkoniyatlar eshigi ochilgandir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Alixojiyev M. O. Qo‘qon xonligining madaniy hayotida maktab va madrasalarning tutgan o‘rni (1800-1876 yy.) 07.00.01 – O‘zbekiston tarixi Tarix fanlari nomzodi ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya. -T.: - 2012. -B. 123
2. Vazirlar Mahkamasining 2003-yil 22-avgustdagi 364-son [qarori](#)
3. Inagamova M.M., Muhtorjonov A.U. O‘zbekiston Respublikasida diniy ta’lim muassasalarininig huquqiy asoslari. “O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi – fuqarolik jamiyati va xalqparvar davlat barpo etishning huquqiy kafolati” Republican Scientific and Practical Conference. December 1-7, 2023. – B 256.
4. Ismoilova D. Islom dinining Turkiston ijtimoiy-siyosiy, ma'naviy hayotidagi o‘rni va roli (XIX asr oxiri – XX asr boshlari): Tarix fan. nomz... diss. – Toshkent: O‘zR FA TI, 2005. – B.40.
5. Sultonov O‘. A. Muhammad Solihxo‘ja va uning „Tarixi jadidayi Toshkand“ asari. Toshkent: O‘zbekiston, 2009. – B. 269.
6. Xusanova U.A. Ko‘kaldosh madrasasi tarixi va bugunidan lavhalar. Science and innovation ideas in modern education. Vol. 2 No. 2 (2024). – P 157-158.
7. <http://www.e-tarix.uz/obidalar/92-kokaldash.html>